

СТАНОВИЩЕ

От проф.Ивана Енева върху дисертационния труд за присъждане на научна и образователна степен „Доктор” на тема „ХУДОЖЕСТВЕНИ КЕРАМИЧНИ ПРАКТИКИ от 1900г. до 1940г. на 20 век. Трансформацията на Западно европейската и българската съдова керамика от занаят в изкуство” с автор Елена Георгиева Виденова.

Елена Виденова е възпитаник на НХА „специалност„Керамика”,Приложен факултет. Нейната студентска творческа биография е белязана с отличен успех,съпътстващи художествени прояви и отличието на академичната общност за високи творчески постижения: специализация в „Сите дез Арт” Париж през 2006г. Последвалите след придобиване на магистърска образователна степен, самостоятелни изложби затвърдиха творческите й посоки на търсещ нова естетическа територия млад творец. Съчетанието между творческите й и научни интереси,подкрепени от толкова необходимите за едно научно изследване последователност,воля и изследователски импулс, станаха база за едно успешно научно проникване във все още не добре проучената от българското изкуствознание територия на творческите процеси в керамиката от не съвсем далечното историческо минало на Европа и България. Предимството на специалиста, докоснал се „на живо” до изобразителните техники които анализира и системтизира , осигури на Елена базова стабилност при извеждане на изводите по основната теза за трансформацията на керамиката от занаят в изкуство.

В един по -обобщен поглед върху дисертационния труд се откриват достойнствата на изследването ,направено в единство на професионалното тълкуване на технологичните параметри на изследваните процеси и естетическата им оценка. Сложността произтичаща от много компонентността на керамичните практики е наложило на дисертантката да използва широк спектър от изследователски ресурси, полезни за разширяване на картината на изследвания исторически период : философия,история,социология,политика,индустрия, социално-културни фактори, колекционерство, стилни и художествени течения,личностни и национални характеристики ,технически и технологични нововъведения в керамичната манифактура, характерни за периода на европейската индустриализация и др.Това прави изложението разнообразно, многоаспектно и съдържащо потенциал за разширение на тематичния обхват в нови дисертационни теми изхождащи от него. Заключениеята до които достига авторката по основната теза , повдигат и актуалния и все още несъстоял се ,дебат за несъстоятелното разграничаване на изкуствата на изящни и приложни на базата на елементарния подход за оценка на вложения занаят или техническа интервенция в дадения жанр.

Структуриран в четири глави с общ обем от 337 стр.,включващ и приложението, дисертантският труд съдържа всички необходими компоненти на едно логично построено научно изследване с ясна структура и коректно формулирани: теза,състояние на проблема, задачи и цели. Най-обобщено погледнато първа глава третира „пътя на трансформацията от функционалност към нефункционалност и емблематичност” който керамиката извървява в периода на идустриализацията, с ясно очертана еволюция на разбирането и оценката на високо художествените керамични творби създадени в малките манифактурни работилници,по нов

начин ,извън рамките на традиционното,, функционално” качество. Важността на това явление, провокирало появата на „уникатната” керамика е намерило място в ясно формулираните изводи на докторантката.

Втората глава изградена върху принципите на сравнителния и формалния анализи ,разработва основното съдържание на изследването и извежда основните му цели на базата на богат емпиричен материал,който за първи път е систематизиран в нашето изкуствознание в такъв аспект. Панорамата от творци , школи и течения от единадесет европейски страни(Англия, Франция, Германия, Австрия, Италия, Испания, Португалия, Холандия, Дания, Швеция,Норвегия) и творческите биографии на осемдесет и пет изтъкнати автори , уплътняват съдържателната основа на изложението ,което включва и културната инфраструктура: музеи, галерии и световни изложения, където се случват значими за керамиката събития ,регионални и международни изложби и конкурси.

Паралелно с това е отделено внимание и на формирането в исторически аспект на социално – професионални структури на керамичното съсловие: гилдиите –свободно обединение на творци изповядващи сходни философско-естетически принципи в изкуството, които най-силно детерминират занимаващите се с керамика творци да я възприемат не като функционалност а само като средство за реализиране на идеи,стил и уникална образност, тоест- изкуство. Заслуга на изследването в този аспект е представянето на образци от творчеството на световно значими творци на модните художествени течения от началото на 20 век, влиянието на модерното английско „Студио керамика”, както и ,на учебния център „Баухаус” в Германия.

Трета глава е ангажирана с паралел между европейските художествени процеси и българския им резонанс. В сравнителния анализ са включени както аналогични процеси така и формиращи се институции, събития и личности повлияли силно процесите на модернизиране на българската керамика и излизането и от битово-фолклорния ѝ стадий. Отбелязано е и мястото на младата българска периодична литература в образователната ѝ мисия и в презентацията на постиженията на художествената керамика като изкуство у нас и в Европа.

Последната част отразява желанието на докторантката да потърси стилистични белези в творчеството на следващите поколения керамисти извън очертания период, които са развили в творчеството си потенциала на керамиката, заложен през първата половина на 20 век за безгранично разширяване на идейните територии и техникo-технологично обновление на изкуството на керамиката.

Към качествата на изследването трябва да се прибави и внушителния обем на библиографията, включваща литература на кирилица и на латиница 116 бр. и интернет източници –142 бр., обхващащ много широк исторически диапазон.

Авторефератът е в съответствие с дисертационния труд и отразява основните тези ,анализи и изводи с които са постигнати задачите и целите на изследваната тема.

Публикациите на Елена Виденова в научния печат общо 3бр. (2бр. под печат) отразяват в резюмиран вид някои аспекти на основното съдържание на дисертационния труд и носят качествата на богато илюстриран сравнителен анализ, особено полезен за студентската аудитория. Темите: „Автори повлияли развитието на керамиката в началото на 20-ти в. Сравнителен анализ между керамиката, създадена от направлението „Студио керамика“ в Англия и керамичната продукция повлияна от Ар Нуво,“ както и темите: „Утилитарната керамика в Германия в края на 19-ти и началото на 20-ти в. Трансформацията на керамиката от занаят в изкуство“ и „Пулсации на влияние и техните отрицания в постмодерната керамика. Исторически препратки“, представени в лекционен вид пред специалност „Керамика“ през учебния период, съпътстващи изследването, бяха добър ориентир за полезността на темата и еволюцията на автора.

Критичните ми бележки, като научен ръководител, са свързани преди всичко с формалната страна на литературния изказ, както и с необходимостта от повече обобщения върху фактологията. За отсъствието на тази смелост за собствена оценка и квалифициране, аз намирам обяснение в респекта, който несъмнено предизвикват световно признатите имена на творци, които са обект на това систематизиране под тематичния контекст. Това е разбираемия поколенчески синдром на безкритичното уважение. Наистина разбираемо трудно се подлагат на анализ и обобщение керамичните творби на Пикасо, Дали, Матис, Сьора, Дерен, Вламенк, Дюфи, Фонтана, Шагал, Клее или д'Албисола, които са обект на конкретната теза.

Приносната стойност на труда, която докторантката е самооценила в шест пункта, подкрепям в по-обобщен вид - като един много актуален, съвременен прочит на художествените процеси, протекли в не толкова далечното историческо минало, които вероятно още протичат и които по свой начин резонират върху съвременните керамични практики. Този труд с несъмнената си полезност обогатява специализираната литература с доброто тематично попадение и многопластовото си съдържание.

Изхождайки от обективната си оценка на представения дисертантски труд, чийто качества се опитам да представя в най-обобщен вид и от личностната ѝ характеристика на творческа натура и стойностен човек, чието творческо развитие съм имала възможност да съпътствам повече от 10г., с пълна убеденост предлагам на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Елена Георгиева Виденова.

Проф. Ивана Енева